

OSMANLI DEVLETİ'NİN YÜKSELME DEVRİ

İstanbul'un Fethi (1453)

İstanbul'un fethinde;

- İstanbul'a hakim olan Bizans'ın Osmanlı toprak bütünlüğünü bozması
- Bizans İmparatorluğu'nun Anadolu beyliklerini kışkırtması ve Osmanlı yönetimine karşı ayaklanan şehzadeleri desteklemesi
- Bizans'ın Hristiyan dünyasını kışkırtarak Haçlı Seferlerine neden olması
- İstanbul'un kara ve deniz ticareti bakımından önemli bir coğrafi konuma sahip olması
- Hz.Muhammed'in Müslüman komutanları İstanbul'un fethi için teşvik etmesi

etkili olmuştur.

İstanbul'un Fethinin Türk ve Dünya Tarihi Bakımından Önemli Sonuçları

- Osmanlı Devleti'nin Asya ile Avrupa toprakları birleşmiş, böylece toprak bütünlüğü sağlanmıştır.
- Karadeniz ile Akdeniz arasındaki su yolları Osmanlı Devleti'nin eline geçmiştir. İstanbul'un fethinden sonra Kuzey ve Doğu Avrupa'dan gelen ticaret yolları bütünüyle Türklerin denetimine girmiştir.
- Boğazların savunulması kolaylaşmış ve Osmanlı Devleti tabii başkentine kavuşmuştur. Roma İmparatorluğu'nun son kalıntısının

ortadan kalkması ile Türk sultanları büyük bir itibar ve saygıya ulaşmıştır.

- Osmanlı Devleti merkeziyetçi, mutlak bir imparatorluk haline gelmiş ve devlet Yükselme Devri'ne girmiştir.
- Karadeniz, Akdeniz ve Ege ticaretinin Türklerin eline geçmesi, Avrupa devletlerini Coğrafi Keşiflere yöneltmiştir.
- Bizans İmparatorluğu yıkılmış, ticari çıkarları elden giden Venediklilerle Osmanlıların arası bozulmuştur.
- İstanbul'un fethi surların yıkılabileceğini göstermiştir. Bu durum Avrupa'da feodalitenin yıkılmasına ve merkeziyetçi devletlerin kurulmasına ortam hazırlamıştır.
- İstanbul'un fethi Orta Çağ'ın sonu, Yeni Çağ'ın başlangıcı kabul edilmiştir.
- İstanbul'dan İtalya'ya giden Bizanslı bilginler burada Rönesans hareketlerinin başlamasına katkıda bulunmuştur.
- Türkler İstanbul'u fethettikten sonra halka din ve vicdan hürriyeti tanıdılar ve Ortodoks Kilisesi'ni koruma altına almışlardır. Böylece; Hristiyan dünyasının birleşmesinin engellenmesi, Katolik Kilisesi'ne karşı güç oluşturulması ve halka hoşgörölü davranıldığıının kanıtlanması amaçlanmıştır.

Balkanlarda Fetihlerin Devam Etmesi

Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlar üzerine yürümesinde;

- Balkan devletlerinin her fırsatta tek tek veya birleşerek saldırıya geçmeleri

- Balkan uluslarının İstanbul'un fethinden sonra Türklerin Avrupa içlerine ilerlemelerini engellemek amacıyla Haçlı ordusu kurmaya çalışmaları ve Fatih'in bu birleşmeyi engellemek istemesi
- Türklerin Avrupa'da genişlemek ve önceden fethedilen yerlerde hakimiyetlerini pekiştirmek istemeleri

gibi nedenler etkili olmuştur.

Anadolu'da Hakimiyet Mücadelesi

Fatih döneminde Anadolu'daki faaliyetlerin temelinde;

- Anadolu'daki Türk siyasal birliğin sağlanması
- Anadolu'nun tamamına hakim olunarak yabancı güçlerin (Amasra'da Cenevizliler, Trabzon'da Pontus Rumları vs.) Anadolu'dan atılmak istenmesi

gibi nedenler etkili olmuştur.

Anadolu'daki seferler sonucunda Cenevizlilerden Amasra alınmış, Trabzon Rum İmparatorluğu'na son verilmiş, Candaroğullarından Sinop, Karamanoğullarından Konya alınmış, Akkoyunlular Otlukbeli Savaşı'nda mağlup edilerek Doğu Anadolu egemenlik altına alınmıştır.

Denizlerdeki Gelişmeler

Osmanlı - Venedik Savaşları (1463 - 1479)

Osmanlı Venedik ilişkilerinin bozulmasında;

- Fatih'in Balkanlar ve Adalar Denizi'nde yürüttüğü fetih hareketlerinin Venediklileri rahatsız etmesi

- Osmanlı İmparatorluğu'nun doğu ticaret yollarına hakim olmasından sonra Venedikliler ve Cenevizlilerin ticari çıkarlarını önemli ölçüde kaybetmeleri
- Osmanlı İmparatorluğu'nun kıyılarında ve hakimiyet alanlarının yakınlarında güçlü denizci devletlerin etkili olmasını istememesi

gibi nedenler etkili olmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu, Venediklileri işgal ettikleri yerlerden çıkarmış ve kara ordularını bozguna uğratmıştır. 1479'da Osmanlı İmparatorluğu ile Venedikliler arasında **İstanbul Antlaşması** imzalanmıştır. Bu antlaşmaya göre Venedikliler, işgal ettikleri yerleri boşaltmayı, Osmanlı İmparatorluğu'na savaş tazminatı ve vergi ödemeyi kabul etmişlerdir.

Osmanlı İmparatorluğu, Hristiyan birliğini parçalamak ve doğudan gelen ticaret mallarını Venedikliler aracılığıyla Avrupa'ya pazarlamak amacıyla Venediklilere kapitülasyonlar vermiştir.

Kırım'ın Osmanlı İmparatorluğu'na Bağlanması

1475'te Kırım'a düzenlenen sefer sonucunda;

- Cenevizlilerden Kefe, Menküp ve Azak gibi şehirler alınmıştır. Böylece, Karadeniz'de Cenevizlilerin hiç kolonisi kalmamıştır.
- Kırım'daki taht kavgaları sona ermiştir.
- Karadeniz Türk gölü haline gelmiş ve İpek Yolu tamamen Osmanlı Devleti'nin eline geçmiştir.
- 1478'den itibaren Kırım Hanlığı Osmanlı İmparatorluğu'na bağlı bir devlet haline gelmiştir. Kırım'ın Osmanlı hakimiyetine girmesiyle, devletin sahip olduğu topraklar Lehistan ve Rus sınırına kadar genişlemiştir.

Fatih'in vefat etmesinden sonra Osmanlı tahtına II. Bayezid çıkmıştır (1481 – 1512).

II. Bayezid, Osmanlı tahtına çıktıktan sonra kardeşi Cem Sultan isyan etmiş, kardeşler arasında taht kavgaları başlamıştır. Yapılan savaşlarda başarılı olamayan Cem Sultan, Balkanlara geçmek isterken Rodos Şövalyelerine esir düşmüştür.

Papa ve Fransa kralı, Cem Sultan'ı Osmanlı İmparatorluğu'na karşı kullanmaya çalışmışlarsa da başarılı olamamışlardır. Bu gelişmeden sonra Cem Sultan Papa tarafından zehirletilerek öldürülmüştür.

Cem Sultan'ın isyan etmesi;

- Osmanlı Devleti'nin pasif bir politika takip etmesine neden olmuştur.
- İspanya'da yaşayan Müslümanlara gerekli yardım yapılamamıştır.

İslam Dünyasında Birliği Sağlama Çalışmaları

Osmanlı - İran İlişkileri

Yavuz Sultan Selim döneminde İran'a sefer düzenlenmesinde;

- Şah İsmail'in Osmanlı Devleti'nin Anadolu'daki topraklarına hakim olmasını engellemek
- Safevilerin Anadolu'da propaganda yapmasını ve isyanlar çıkarmasını önlemek
- İslâm dünyasında birlik ve beraberliği sağlamak

gibi nedenler etkili olmuştur.

Osmanlı kuvvetleriyle Safevi kuvvetleri **Çaldıran Ovası**'nda karşılaştı. Taraflar arasında yapılan **Çaldıran Savaşı**'nı Osmanlı Devleti kazanmıştır (1514).

Bu savaşın sonucunda;

- Doğu ve Güneydoğu Anadolu tamamen Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliği altına girmiştir.
- Safevilerin Anadolu için oluşturdukları tehdit nlenmiş ve İnan'dan geçen ticaret yollarının denetimi Osmanlıların eline geçmiştir.

Çaldıran Savaşı'ndan dönen Osmanlı ordusu, Maraş, Elbistan ve Malatya çevresine hakim olan Dulkadiroğullarını **Turnadağ Savaşı**'nda yenerek bu beyliği topraklarına katmışlardır (1515). Böylece, Anadolu'da kesin olarak Türk siyasal birliği sağlanmıştır.

Osmanlı - Memlk İlişkileri

Yavuz Sultan Selim, Anadolu Türk birliğinden sonra İslâm dünyasını da birleştirmeyi amaçlıyordu. Bu nedenle Osmanlı Devleti için tehlikeli gördüğü Memlklere karşı hazırlık yaparak Mısır Seferi'ne çıkmıştır (1516).

Mısır Seferi'nin sonucunda;

- Suriye, Filistin ve Mısır'ın tamamı Osmanlı İmparatorluğu'nun hakimiyeti altına girmiştir.
- Kutsal yerler (Hicaz) Osmanlı Devleti'ne bağlanmıştır.
- Osmanlı İmparatorluğu, İslâm dünyasının en büyük siyasal gücü haline gelmiş ve Müslüman ulusların koruyuculuğunu üstlenmiştir.
- Memlkler Devleti yıkılmış ve Baharat Yolları Osmanlıların hakimiyeti altına girmiştir. Ancak Avrupalıların Coğrafi Keşifleri yapmaları Osmanlıların bu yollardan gerektiği gibi yararlanmasını engellemiştir.
- Halifelik Osmanlı İmparatorluğu'na geçmiş ve kutsal emanetler İstanbul'a getirilmiştir. Böylece, Osmanlı İmparatorluğu teokratik bir karakter kazanmıştır.

- Kuzey Afrika'da fetihler başlamış, Kıbrıs, Girit ve Rodos adaları dışında Doğu Akdeniz, Osmanlı egemenliği altına girmiştir.

Osmanlılar Zirvede

Osmanlı - Macar İlişkileri

Mohaç Meydan Savaşı (1526)

Kanuni Sultan Süleyman;

- Macaristan ile aralarındaki sorunları çözmek
- Alman İmparatoru Şalken'e esir düşen Fransa Kralı I. Fransuva'yı kurtararak Avrupa'da Hristiyan birliğini bozmak

amacıyla Macaristan üzerine sefere çıktı. İki devlet arasında yapılan Mohaç Savaşı, Osmanlıların galibiyetiyle sonuçlandı (1526). Bu savaştan sonra;

- Macaristan sorunu çözülmüş ve Macaristan Osmanlı İmparatorluğu'na bağlanmıştır.
- Macaristan'ın alınmasından sonra Osmanlı - Avusturya savaşları başlamıştır.
- Fransa Kralı I. Fransuva Almanya'nın esaretinden kurtarılmış ve Osmanlı İmparatorluğu ile Fransa arasında dostluk dönemi başlamıştır.

Osmanlı - Avusturya İlişkileri

Kanuni döneminde Osmanlı - Avusturya ilişkilerinin temelinde Macaristan'a hakim olma isteği yatıyordu. Bu nedenle Avusturya Arşidükü Ferdinand Macaristan'a girdi. Kanuni, hem Avusturyalıları Macaristan'dan çıkarmak hem de Alman İmparatoru Şalken'in Avrupa'daki üstünlüğünü sona erdirmek amacıyla sefere çıktı.

Kanuni'nin Almanya içlerine kadar ilerlemesinden sonra Osmanlı İmparatorluğu ile Avusturya arasında **İstanbul Antlaşması** imzalanmıştır (1533).

Osmanlı İmparatorluğu İstanbul Antlaşması'yla; Avusturya'ya üstünlüğünü kabul ettirerek yaptırım gücü elde etmiştir. Böylece, Orta Avrupa'da Osmanlı İmparatorluğu hakim güç haline gelmiştir.

Osmanlı - Fransız İlişkileri

1535 yılında iki taraf arasında ticaret ve dostluk antlaşması imzalandı.

Bu antlaşma iki hükümdar yaşadığı sürece yürürlükte kalacaktı. Eşit haklar üzerine kurulan bu antlaşma ile Osmanlı İmparatorluğu;

- Coğrafi Keşiflerin etkisiyle ülkede sönükleşmeye başlayan ticaret faaliyetlerini canlandırmayı
- Avrupa devletleri arasına girerek dengeleri kendi lehine çevirmek ve Türk dünyasına karşı kurulmaya çalışılan Hristiyan birliğini parçalamayı

amaçlamıştır.

1535'te yapılan antlaşma ile Fransızlara ticari, şahsi, adli ve idari alanlarda imtiyazlarla seyahat, ikamet, ibadet ve kazanç elde etme serbestiyeti verilmiştir. Ticari imtiyazlarla Fransızlara, Osmanlı limanlarını kullanma ve düşük vergi ödeme hakkı verilmiştir. Ayrıca, diğer Avrupa devletlerinin sadece Fransız bayrağı altında Osmanlılarla ticaret yapabilmesi kararlaştırılmıştır.

Adli imtiyazlarla yabancıların işledikleri suçlardan dolayı, Osmanlı Devleti tarafından değil, uyruğu olduğu devletin konsoloshanesi tarafından yargılanması kabul edilmiştir.

Fransızlar, Osmanlılarla yakınlaşmadan dolayı elde ettikleri çıkarlardan vazgeçemedikleri için kendilerini Türk dostu olarak göstermişlerdir. Fakat zaman zaman Osmanlı Devleti'ne karşı Avrupa devletleriyle anlaşarak ikili politika izlemişlerdir.

Herşeye rağmen Osmanlı - Fransız ilişkilerinde önemli sorunlar çıkmamıştır. Bunu da Osmanlı Devleti sürekli tavizler vererek sağlamıştır.

1535 yılında imzalanan dostluk ve ticaret antlaşması, din ayrılıklarının devletlerin çıkarları sözkonusu olduğunda ne kadar önemsiz olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Akdeniz'de Üstünlük Sağlanması

Preveze Deniz Zaferi

Osmanlı donanmasıyla Haçlı donanması Preveze Körfezi'nde karşılaştılar. Yapılan deniz savaşını Osmanlı donanması kazandı (1538).

Preveze Deniz Savaşı'nın sonucunda;

- **Akdeniz egemenliği bütünüyle Osmanlıların eline geçmiş ve Türk gölü haline gelmiştir.**

Kıbrıs'ın Fethi (1571)

Osmanlı İmparatorluğu;

- Akdeniz ticaretinin ve Anadolu sahillerinin güvenliğini sağlamak
- Kıbrıs'ta üstlenen Hristiyan şövalyelerin ticaret gemilerine saldırılarını engelleyerek Akdeniz hakimiyetini pekiştirmek
- Venedikleri Kıbrıs adası için ödedikleri vergileri kestiklerinden dolayı cezalandırmak

gibi nedenlerden dolayı adanın alınmasına karar verdi.

Kıbrıs'ın fethinden sonra;

- Venedikliler Doğu Akdeniz'den çıkarılmış ve burası tamamen Osmanlı hakimiyeti altına girmiştir.
- Anadolu sahilleri ile Mısır ve Suriye deniz yollarının güvenliği sağlanmıştır.
- Konya ve çevresindeki illerden Türk aileler Kıbrıs'a yerleştirilmiştir. Ayrıca, Kıbrıs merkeze bağlı bir eyalet haline getirilmiştir.

Kıbrıs'ın fethi Avrupalıları harekete geçirmiş, Papa'nın kışkırtmaları sonucunda İspanya, Malta, Venedik, Ceneviz ve diğer İtalyan devletleri birleşerek bir Haçlı donanması kurmuşlardır. Haçlı donanması İnebahtı Körfezi'nde Osmanlı donanmasını yakmıştır (1571). Osmanlı donanmasının İnebahtı'da yanması, Akdeniz'de Osmanlı hakimiyetinin sarsılmasına neden olmuştur.

Sokullu'nun Kanal Projeleri

Don - Volga Kanalını Açma Girişimi

II. Selim döneminde Sokullu kanal projesini gerçekleştirmek için harekete geçti.

Osmanlı İmparatorluğu, Don - Volga kanalını açmakla;

- Rusların güneye yayılmasını, güçlenmesini ve Türk hanlıklarına verdiği zararın önlenmesini
- Karadeniz'den çıkarılacak donanmayı Hazar Denizi'ne geçirerek İran'ı kısıkaç altında tutmayı
- İpek Yolu'nun canlanmasını sağlamayı

- Orta Asya'daki Türklerle iyi ilişkiler kurmayı ve gerektiğinde yardım yapmayı
- Kafkasya'nın bütününe hakim olmayı

amaçlamıştır. Don ile Volga nehirleri arasında kanal açılmamıştır.

Süveyş Kanalı Projesi

Osmanlı Devleti Süveyş Kanalı Projesiyle;

- Hindistan kıyılarını Portekizlilerin baskısından kurtarmayı
- Akdeniz ticaretini canlandırmayı
- Güney Asya'daki Müslümanları Avrupalılara karşı korumayı

amaçlamıştır. 1568'de gündeme gelen proje gerçekleşmemiştir.

Hint Okyanusu'nda Üstünlük Sağlama Mücadeleleri

Kanuni döneminde;

- Hint deniz ticaret yolunu açmak ve denetimini ele geçirmek
- Portekizlileri Hint Okyanusu'ndan atmak
- Müslüman devletlere ve tüccarlara yardım etmek

gibi amaçlarla Hindistan'a dört defa deniz seferi yapılmıştır. Seferler genellikle Osmanlıların başarısızlıklarıyla sonuçlanmıştır.

Hint deniz seferlerinin başarısızlıkla sonuçlanmasında;

- Portekizlilerin zenginleşmelerini borçlu oldukları Hindistan bölgesinin ekonomik değerini kavramaları ve savaşlara iyi hazırlanmaları
- Hindistan'daki Müslüman devletlerin Osmanlı İmparatorluğu'na gerekli yardımı yapmamaları ve Portekizlilerle anlaşmaları

- Osmanlı gemilerinin okyanus koşullarına uygun olmaması
- Kanuni'nin gayretlerine rağmen bölgenin ekonomik değerini anlayamayan devlet adamlarının seferlere gereken önemi vermemeleri

gibi nedenler etkili olmuştur.